

ASIA**Työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittely Kevassa****KANTELU**

Kantelija on oikeuskanslerille osoittamassaan 9.1.2018 päivätyssä kirjoituksessa arvostellut Kevan menettelyä. Kantelijan työkyvyttömyyseläkehakemuksesta oli annettu päätös ennen työnantajan lausunnon saapumista. Kantelijan mukaan lausuntoa olisi pitänyt pyytää kirjallisesti, antaa määräaika lausunnon toimittamiselle ja ainoastaan, mikäli lausunnon toimittaminen olisi laiminlyöty, tehdä päätös lausunnon puuttumisesta huolimatta.

SELVITYS

Keva on antanut 14.5.2018 päivätyn selvityksen liitteineen.

Jäljennös selvityksestä lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

Selvityksen mukaan kantelija oli tehnyt työkyvyttömyyseläkehakemuksensa sähköisen palvelun kautta 27.9.2017. Hakemuksesta oli noussut työkyvyttömyysratkaisuyksikön ratkaisuasiantuntijalle tarkistustehtävä liittyen palvelussuhteisiin ja hän oli soittanut hakijalle 17.10.2017. Samalla hän oli pyytänyt puhelimitse työnantajan kuvauksen ja kirjannut käsittelymuistioon, että työnantajan kuvaus oli pyydetty. Käsittelymuistio ei näy hakijalle omat eläketiedot – palvelussa.

Tämän jälkeen kantelijan hakemus oli siirtynyt käsittelyprosessiin toiselle ratkaisuasiantuntijalle ja asiasta oli annettu hylkäävä päätös 20.11.2017. Päätöksen valmistellut ratkaisuasiantuntija oli virheellisesti siinä käsityksessä, että hakijalle oli ilmoitettu määräaika työnantajan kuvauksen toimittamiselle. Lisäksi hakijalle oli myönnetty Kelan sairauspäiväraha, joka on ensisijainen etuus työkyvyttömyyseläkkeeseen verrattuna.

Julkisten alojen eläkelain 38 §:n 1 momentin mukaan täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Sairauspäivärahaa myönnetään 300 päivää ja päätöstä annettaessa hakijalle oli myönnetty sairauspäivärahaa vasta 38 päivältä. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen ratkaisuasiantuntija oli päätenyt siihen, että työnantajan kuvaus ei ollut tarpeellinen asian ratkaisun kannalta eikä pyytänyt kyseistä selvitystä uudelleen.

Selvityksessä on todettu, että kantelija oli toimittanut Kevaan uuden työkyvyttömyyseläkehakemuksen 8.2.2018 ja hänelle oli 26.4.2018 annettulla päätöksellä myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke 1.9.2018 alkaen. Eläke alkoi Kelan sairauspäiväraha-oikeuden ensisijaisuusajan päättymisestä lukien.

RATKAISU

Arviointia

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimen lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 3 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri käsittelee hänelle osoitettuja kirjallisia kanteluja ja viranomaisten ilmoituksia. Saman lain 4 §:n (536/2011) 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettäneen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Pykälän 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Kevasta annetun lain (66/2016) 1 §:n mukaan Keva on julkisoikeudellinen jäsenyhteisöjensä hallinnoima eläkelaitos.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 2 luvussa säädetään hyvän hallinnon perusteista. Näihin kuuluu 7 §:n (368/2014) säännös palveluperiaatteesta ja palvelun asianmukaisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 22 §:ssä säädetään asiakirjan täydentämisestä. Pykälän mukaan, jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä.

Hallintolain 33 §:ssä säädetään selvityksen antamiselle asetettavasta määräajasta. Pykälän mukaan asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten on asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika. Asianosaiselle on ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista. Määräaikaa voidaan asianosaisen pyynnöstä pidentää, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Hallintolain 31 §:ssä säädetään selvittämismääräyksistä. Pykälän mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

Selvityksessä on todettu, että pääsääntöisesti Keva pyytää työnantajan kuvauksen kirjallisesti suoraan työnantajalta. Sellaisissa tapauksissa, joissa hakemuksen saapumisvaiheessa ratkaisuasiantuntija on puhelimitse yhteydessä hakijaan, voi hän tarvittaessa pyytää työnantajan kuvauksen tai muun lisäselvityksen samalla kertaa ja kirjata tiedon tästä käsittelymuistioon. Päätöstä ei kuitenkaan saisi antaa ennen kuin pyydetty lisäselvitys on saapunut Kevaan. Hakijaan pitäisi olla yhteydessä ja tiedustella, onko hän toimittamassa pyydettyä lisäselvitystä. Tässä vaiheessa voidaan vielä lähettää kirjallinen pyyntö, jossa on määräaika. Määräajan päättymisen jälkeen asia voidaan ratkaista ilman pyydettyä selvitystä. Keva on pahoitellut kantelijan työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyssä tapahtunutta virheellistä menettelyä. Hakemusta ei olisi saanut ratkaista ennen työnantajan kuvauksen saapumista. Hakijalle olisi pitänyt soittaa ja tiedustella, oliko pyydetty selvitys tulossa vai voidaanko asiasta antaa päätös Kevan käytävissä olevilla selvityksillä tai tarvittaessa lähettää kirjallinen pyyntö, jossa on määräaika. Keva on ilmoittanut tarkentavansa ohjeistustaan tältä osin.

Saadun selvityksen perusteella kantelijan asiassa ei ole Kevassa noudatettu hallintolain edellä mainittuja säännöksiä eikä toimittu huolellisesti ja asianmukaisesti, kun päätös kantelijan työkyvyttömyyseläkehakemukseen on tehty ennen työnantajan kuvauksen saapumista. Hakemuksen täydentämiseksi ja asian selvittämiseksi hallintolain säännösten edellyttämällä tavalla kantelijaa oli pyydetty toimittamaan työnantajan kuvaus antamatta toimittamiselle kuitenkaan määräaika. Kantelijan työkyvyttömyyseläkehakemusta ei olisi saanut ratkaista ilman työnantajan kuvausta tiedustelematta lisäselvityksen toimittamista kantelijalta. Hakemuksen täydentämiselle olisi voitu lisäksi asettaa määräaika hallintolain 33 §:n mukaisesti.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Kevan huomiota työkyvyttömyyseläkehakemusten asianmukaiseen ja huolelliseen käsittelyyn hyvän hallinnon perusteiden edellyttämällä tavalla sekä hallintolain edellä mainittujen asiakirjan täydentämistä ja täydentämiselle asetettavaa määräaika sekä asian selvittämistä koskevien säännösten noudattamiseen.

Tässä tarkoituksessa lähetän päätökseni Kevalle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
